

Bartjan Zoetmulder, voorzitter NOB:

'Tax Governance Code voor iedereen: bedrijf, adviseur én overheid'

Eind vorig jaar publiceerde Financiën de essaybundel 'Tax Governance, maatschappelijke verantwoordelijkheid en ethiek. Tijd voor een code?'¹ waaraan stakeholders uit de belastingadviespraktijk, het bedrijfsleven, het onderwijs en de wetenschap hebben meegeschreven. De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs leverde ook een bijdrage aan de bundel. Bartjan Zoetmulder, voorzitter van de NOB, geeft een toelichting op die bijdrage en zijn persoonlijke visie op belastingethiek.

Moet er een tax governance code komen?

'Die discussie speelt al langer. Vanuit de Tweede Kamer is de vraag opgekomen of er niet een code ter zake van *good tax practices* zou moeten komen voor het bedrijfsleven en zijn adviseurs, richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen op het gebied van belastingen. Staatssecretaris Menno Snel was in 2019 van mening dat de praktijk die zelf zou moeten redigeren. De huidige staatssecretaris, Hans Vijlbrief, vindt dat ook. Belastingadviseurs en het bedrijfsleven moesten zelf met een voorstel komen, Financiën heeft dat gefaciliteerd door de publicatie van een essaybundel waarin alle relevante stakeholders, het bedrijfsleven, de fiscale praktijk, ngo's, de wetenschap en de FNV namens de vakbonden hun mening geven over hoe een Tax Governance Code vorm zou kunnen krijgen.'

Welke onderwerpen moeten in een tax governance code aan de orde komen?

'De vraag is inderdaad waar we het precies over hebben. Gaat het primair over het inregelen van een proces voor *checks & balances*, of gaat het primair over fiscale ethiek, of een combinatie van die twee. Dat moet met elkaar worden afgestemd en in het kader geplaatst van waar we vandaag de dag staan. De wereld ziet er nu op fiscaal gebied anders uit dan een aantal jaren geleden. Er is meer aandacht gekomen voor reporting, transparantie en fiscaal gedrag. Alle regels die al ingevoerd zijn

in acht nemend, welke vervolgstappen kunnen er dan worden gezet om zo'n code vorm te geven, en wie zou dan op de naleving van die code moeten gaan toezien? Dat heeft geculmineerd in de essaybundel die Financiën in december 2020 heeft gepubliceerd. Behalve de NOB heeft ook de JOB er actief aan meegewerkt, de jonge belastingadviseurs moeten hier uiteindelijk nog het langst mee werken.'

Wat wordt in dit kader bedoeld met het inregelen van checks & balances?

'Op het moment dat er een bepaalde transactie plaatsvindt of wordt nagedacht over de fiscale positie van een onderneming, dan ligt dat niet alleen bij de *head of tax*, maar wordt het geheel breder getoetst. Veel advieskantoren hebben een afdeling waar fiscale adviezen die je wilt gaan geven of vragen die binnenkomen van klanten worden getoetst. Er wordt gekeken of dit binnen het normenkader, de eigen *code of conduct* past, of rekening is gehouden met de bredere maatschappelijke context. Dat wordt vervolgens met de cliënt besproken. Wij hebben de afgelopen periode aan de grote kantoren gevraagd inzichtelijk te maken wat hun *good practices* zijn, en hoe die kunnen worden omgezet in *best practices*. Daarmee kunnen we ook NOB-leden die niet aan grote kantoren verbonden zijn en vanuit hun eigen organisatie nog niet een dergelijk kader hebben, een handvat bieden.'

ENS LOEFF

‘Bedrijven die daadwerkelijk iets meer terugdoen voor de maatschappij zouden daar ook in fiscale zin iets voor terug moeten zien’

Wat is de insteek van de NOB?

'NOB is er voorstander van dat er iets langs de lijnen van een *tax governance code* komt. Wij hebben echter zelf ook niet stil gezeten. Al in 2018 is onze eigen *code of conduct* aangepast, en een clause toegevoegd aan een van onze gedragsregels inzake de eer en waardigheid van het beroep. De maatschappelijke aspecten moeten bij de advisering worden meegenomen. Dat is niet alleen maar wat er in de wet staat en wat de bedoeling van de wetgever is, maar ook met de cliënt bespreken wat de maatschappelijke relevantie is van wat deze wil gaan doen of heeft gedaan. Is het bijvoorbeeld nog wel van deze tijd om als onderneming alle overnames te financieren vanuit een pot met geld die boven de oceaan zweeft, zonder dat daar mensen werken? Fiscale advisering moet worden geplaatst in de maatschappelijke context, rekening houdend met de publieke opinie over agressieve tax planning. Wij als fiscalisten zijn daar ook het beste voor geëquipeerd, omdat wij op het terrein van belastingen het meest zien wat er gebeurt. Het ligt dus op onze weg om dat met onze klanten te bespreken.'

Behoort een hogere loonsom of het behouden of scheppen van arbeidsplaatsen niet ook tot maatschappelijk verantwoord ondernemen? Uiteindelijk is het besteedbaar inkomen de afgelopen twintig jaar nauwelijks toegenomen, terwijl de winsten tegen de plinten klotsen?

'Ik ga nog een stap verder; ik vind dat het belastingstelsel zo ingericht zou moeten zijn dat bedrijven die daadwerkelijk iets meer terugdoen voor de maatschappij daar ook in fiscale zin iets voor terug moeten zien. Je lost het probleem dat mensen niet meedelen in de economie niet op door bedrijven zwaarder te belasten, maar je kunt wel iets voor bedrijven doen die juist een grotere bijdrage leveren aan de lokale economie. Ook de FNV lijkt in de essaybundel tot de gedachte te komen dat we misschien terug zouden moeten naar het Rijnlandse model. Denk bijvoorbeeld eens aan de werkkostenregeling. Als jij als bedrijf om allerlei redenen in natura iets goeds wilt doen voor je werknemers, dan levert dat nu een 'straf' op van 80 procent. De werkkostenregeling is in dat opzicht dodelijk. Vanuit de NOB hebben we al diverse keren het voorstel gedaan om het systeem van de

vennootschapsbelasting zo aan te passen dat een verlaging van het vpb-tarief afhankelijk wordt gemaakt van de bijdragen die een bedrijf aan de samenleving levert. Als een bedrijf aantoonbaar meer mensen aan het werk houdt, of een hogere loonsom uitkeert, zou je een loonbelastingcredit kunnen geven, waardoor de vpb-rekening lager uitvalt. Dan valt er ook wat te verdelen. Dat vind ik ook heel goed passen in de BEPS-gedachte, dat de winst moet uitkomen op de plek waar de mensen zitten die de waarde toevoegen. Dan moeten die mensen niet in land X zitten, maar in Nederland.'

Was het echt zo fiscaal onethisch om mogelijkheden tot belastingontwijking te benutten? De discussie over fiscale ethiek lijkt zich immers hoofdzakelijk daarop te richten?

'Als je er als bedrijf en misschien ook als adviseur in de ogen van de maatschappij een te agressieve fiscale strategie op nahoudt, raak je volgens sommigen tegenwoordig je *licence to operate* kwijt. Maar het negatieve sentiment rond de grote bedrijven die er via hun agressieve structuren voor zorgen dat er in Nederland nooit belasting betaald hoeft te worden, heeft de aandacht afgewend van de positieve bijdrage die het voor onze economie oplevert, namelijk de *spin off*. Kijk eens naar de EMA en de farmaceutische industrie. De EMA betaalt als Europese instelling geen belasting in Nederland, maar de investeringen eromheen zijn enorm en over die combinatie is iedereen wel enthousiast. Ik zie werkelijk niet het verschil met hoofdkantoren van multinationals en de vervolginvesteringen in Nederland die zij meebrengen. Het is overigens ook niet voor niets dat de Nederlandse overheid tot voor kort op roadshow ging naar de Verenigde Staten om de CV/BV structuren toe te lichten. Amerikaanse bedrijven kregen zo een effectief laag belastingtarief in Nederland en zijn mede daardoor by far de grootste buitenlandse werkgever in Nederland geworden. Dat ze blijven is beslist geen vanzelfsprekendheid. Nu noemt men dat maatschappelijk onverantwoord, maar tot voor kort was dat in het kader van de concurrentie tussen landen normaal. Dan kan je belastingadviseurs en bedrijven toch niet verwijten dat ze daar gebruik van maken? Als de maatschappelijke afdrank daarvan is dat we naar plan B moeten, dan is daar niks mis mee, maar

‘De toeslagenaffaire is een goed voorbeeld van politieke geldingsdrang’

Bartjan Zoetmulder

Bartjan R. Zoetmulder studeerde fiscaal recht aan de Universiteit Groningen. Hij is partner in de praktijkgroep Investment Management van Loyens en Loeff Amsterdam. Sinds 21 juni 2018 is hij tevens voorzitter van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs.

je moet niet blijven hangen in het verleden. Je moet echt gaan nadenken over de toekomst. Hoe hou je ze hier en hoe trek je nieuwe bedrijven aan? Dat is de vraag waar we nu voor staan.'

Moeten er niet twee tax governance codes komen? Eén voor de belastingadviseurs en een voor het bedrijfsleven.

'Als adviseur kun je in heel veel verschillende rollen zitten. Aangifte doen is iets anders dan advies geven, en je hebt nog weer een andere positie als je een fiscale procedure voert. Voor bedrijfsfiscalisten ligt het weer anders. Het is lastig om dat allemaal in één code te vatten, dus twee codes zou nog niet zo gek zijn. Maar de *bottom line* is dat iedereen die zich bezighoudt met dit vak zich min of meer verplicht – en dat is bij de NOB al statutair ingevoerd – de vraag moet stellen: is er niet meer dan alleen maar wet- en regelgeving en pleitbare standpunten? Dat zit inmiddels wel aardig tussen de oren van NOB-leden, is uit een enquête gebleken. De wereld van de NOB-adviseur is in dit opzicht volstrekt niet wat de pers het publiek soms wil doen geloven. Dit is echt een heel serieus item, al is het maar omdat bijna al onze klanten zich hier zelf ook terdege bewust van zijn. Als een belastingontwikkelingsstrategie nu onderdeel van de discussie is, komt de vraag op: vind ik eigenlijk wel dat ik dit kan doen? Over het antwoord op die vraag gingen we misschien pas vijf jaar geleden voor het eerst serieuzer nadenken. Dat is natuurlijk wel wat al die media-aandacht gedaan heeft.'

Moet in een tax governance code niet ook aandacht worden besteed aan de verplichtingen van de overheid, bijvoorbeeld door het invoegen van het model handvest 'Rechten en plichten van de belastingplichtige' dat de NOB in 2015 heeft gepubliceerd? Of moet het allemaal van één kant komen?

'Het model handvest is indertijd door Financiën min of meer geweven. De toenmalige staatssecretaris vond dat allemaal niet zo nodig. Maar wij vinden dat je met een *Tax Governance Code* ook een *Taxpayers Charter* zou moeten ontwerpen. De NOB heeft meermalen aandacht van de Belastingdienst gevraagd voor de vele open normen, de onduidelijkheid en strikte toepassing van bepaalde regels, mede veroorzaakt door de opeenstapeling van anti-misbruikregels. Sommige regels zijn volstrekt in strijd met Europees recht, dat leidt ontegenzeggelijk tot conflicten. Die kunnen alleen worden voorkomen als je goede communicatielijnen hebt met een redelijke partij, die kan worden aangesproken op z'n gedrag. Een *tax governance code* moet wat ons betreft dus ook een *code of conduct* voor de overheid bevatten. In het nieuwe programma van de huidige Europese Commissie zit overigens een voorstel om te komen tot een *European Tax Payer Charter*, waarin de verplichtingen van belastingplichtigen én overheid worden vastgelegd.'

Zou de NOB zich niet meer moeten bemoeien met de kwaliteit van wetgeving?

'Dat is een van onze prioriteiten. De wetgever lijkt steeds meer uit te gaan van het slechte in de belastingbetaler. Die houding zit ook sterk ingeslepen bij de Belastingdienst, er wordt erg gefocust op misbruik. Het voelt soms alsof iedere belastingplichtige een boef is. Ik denk dat we wel kunnen stellen dat het een beetje doorgeslagen is. Het wetgevingstraject is ook dermate politiek beïnvloed dat er niet meer wordt nagedacht over alle effecten, de praktische uitvoering en de handhaafbaarheid. De toeslagenaffaire is een goed voorbeeld van politieke geldingsdrang. Bij invoering is de keus gemaakt om de instantie die geld moet ophalen geld te laten uitgeven. Een onnatuurlijk proces, dat bleek al vanaf dag één, en fraudegevoelig. Dat wist iedereen in de Tweede Kamer, maar het toeslagensysteem moest en zou er komen. Na de Bulgarenfraude moest Financiën de Tweede Kamer beloven zo streng mogelijk te zijn. Vervolgens bleek iedereen gemangeld te worden in het systeem, omdat er geen hardheidsclausule in de wet was opgenomen. Het toeslagendossier is misschien niet primair de adviesexpertise van de NOB, toeslagen zijn niet onze *core business*, maar principieel gaat het hier om de kwaliteit van wetgeving. De NOB wil daarover graag meedenken en men verwacht ook onze input, omdat de fiscale expertise niet in de Tweede Kamer zelf meer zit. Maar dan moet de wetgever wel willen luisteren.' ◀

Noot:

1. Essaybundel 'Tax Governance, maatschappelijke verantwoordelijkheid en ethiek. Tijd voor een code? Onder redactie van Prof. Mr. Hans Gribnau. In maart organiseert Financiën een webinar over dit onderwerp.